

מטבעות הרשות הפלשתינאית כסף או סתם פנטזיה?

מאת: פנחס ברידזאוב

בתחילת 2010 הופיעו באינטרנט הצעות מכירה של מה שכונה "מטבעות דוגמא של פלשתין" (Palestine pattern coins), סידרה בת 8 מטבעות של הרשות הפלשתינאית הנושאים את התאריך 2010, עם הנפקה מוגבלת של 10,000 סיטים בלבד. הסדרות הופצו — ומופצים גם עתה — על ידי שלושה סוחרי מטבעות, אחד מסין, השני מאירופה, והשלישי מוכר היבט לחץ מאטנו, hari הוא יואל אנדרסון — Joel Anderson אמריקני חובב מקלייפורניה העוסק יותר משלשה עשורים בשיווק מטבעות מעוניינים ממוחזות ואיים אקווטיטיים.

אין צורך להסביר לקוראי העalon על פלשתין, בשם הרשמי السلطة הלאומית הפלשתינאית – The Palestinian National Authority – או בקיצור: הרשות הפלשתינאית. לרשות הפלשתינאית שנוסדה בשנת 1994 כגוף מינהלי זמני בהתאם להסכם אוסלו מאותה שנה, יש סמכויות כלכליות שונות, כמו ייסוד מערכת בנקאית, וקרוב יותר ליבם של אספנים – היא מומשิต להנפיק בולי דואר. אולם, הסכם אוסלו קובע מפורשות כי אין הרשות רשאית להנפיק כסף – שטרות ומטבעות. لكن עוברים ברשות לסוחר מטבעות שונים, ביניהם השקל החדש, הדינר הירדני, הלירה המצרית (בעיקר ברכזות עזה), מטבעות המפרץ הפרסי, וכמוון הדולר האמריקני והairo.

פרסום הנפקת מטבעות פלשתין עורר עניין רב אצל אספנים בישראל, וגם אצל כתוב שורות אלו. כמות הנפקה הנומוכה של 10,000 סדרות בלבד (פרט למטבעות הדור מתקתיים, מהם הוטבעו 12,000 יחידות) הביאה אותה לייצור קשר מיידי עם יואל אנדרסון, ולאחר מכן קצר התאגדנה קבוצת אספנים שרכשה ביחד מספר סיטים בהנחה משמעותית (20 דולר כולל משלוח לטט, במקום 30 דולר בתוספת דמי משלוח). יואל, שMOVED לא רק כאיש חובב אלא גם כסוחר ייעיל, שלח את המטבעות במחירות הבזק, וכך בתחילת מרץ היו המטבעות אצל האספנים שהזמין אותם יחדיו.

כשהגינו המטבעות לידי, התברר כי הם מדויימים ביופים ובעיצובם האסתטי. המטבעות נקובים ב-קירות, כאשר 100 קירות שוונים לדינר אחד. שמוña העריכים הם: 1 ו- $\frac{1}{2}$ קירש, 5 ו-10 קרווש (ריבוי של קירש), 25 ו-50 קירש; 1 ו-2 דינר. נושא המטבעות הינו בעלי חיים באזורי. צד הנושא הוא גם צד העריך; כלומר צד הפנים (obverse) הינו גם צד העריך – דבר שPOCHOT ממקובל בנומיסטיקה המודרנית. על צד הפנים של כל המטבעות מוטבעת המילה NOMAD (בתרגומים חופשיים: דוגמא – pattern, specimen, essay), במקומות שונים.

מפורט המטבעות:

1 קירש

מתכת: אבן מצופה נחושת; قطر: 25 מ"מ; משקל: 5.5 גרם; דופן: עגול, חלק.

צד הפנים: קטאן עב-זנב (מין של עקרב) Fattail scorpion, Androctonus australis, והעריך 1 קירש בערבית בלבד.

צד הגב (משותך לכל המטבעות): סמל הרשות הפלשתינאית – נשר משולב בו הדגל הלאומי. הכיתוב דولة فلسطين (מדינת פלשתין) מופיע למעלה וגם בסיס הסמל, כאשר המילה PALESTINE מופיעה למטה. השנה הגריגוריאנית היא 2010; והשנה ההגרית 1431.

2 קירש
מתכנת: פלייז מצופה ניקל; קופר: 22 מ"מ; משקל: 3 גרם; דופן: עגול, משונן.

צד הפנים: ביצנית עדינה (ציפור חורפית, בעיקר בעמקי הצפון) Marsh sandpiper, Tringa stagnatilis. העיר מופיע במלואו בעברית בלבד, בצד ימין המספר $\frac{1}{2}$ ולמטה שני קירש וחצי באותיות.

5 קורוש
מתכנת: "כסף גרמני" — German silver — הקרויה גם alpaca nickel silver (כ-60% נחושת, כ-20% ניקל, כ-20% אבץ); קופר: 26 מ"מ; משקל: 5 גרם; דופן: עגול, משונן.

צד הפנים: שקנאי לבן (ציפור נפוצה בעולם כולו) White pelican, Pelecanus onocrotalus, והעירק 5 קירש בעברית.

10 קורוש
מתכנת: "כסף גרמני"; קופר: 28 מ"מ; משקל: 8 גרם (עם סטיות עקב תקלות בייצור); דופן: עגול, משונן.

צד הפנים: בז מדברי (בעל החיים המהיר בתבל עם מהירות מירבית של 320 קמ"ש) Barbary falcon, Falco pelegrinoides, והעירק 10 קירש בעברית.

25 קירש
מתכנת: פלייז; קופר: 26.5 מ"מ; משקל: 7.4 גרם; דופן: 7 צלעות, חלק.
צד הפנים: חסידה לבנה (ציפור נדירה, אימת בעלי בריכות הדיג) White stork, Ciconia ciconia.

50 קירש
מתכנת: פלייז; קופר: 29 מ"מ; משקל: 9.6 גרם; דופן: 7 צלעות, חלק.
צד הפנים: נמר (כל הנראה נמר המדבר, היחיד שקיים בארץ) Leopard — Panthera pardus, והעירק 50 קירש בעברית.

1 דינר
מתכנת: דור-מתכתי — טבעת פלייז, אסימון פלייז מצופה ניקל; קופר: 25 מ"מ; משקל: 6.45 גרם; עובי: 1.8 מ"מ; דופן: עגול, משונן-חלק לסירוגין.

צד הפנים: כבש ארגאלי או כבש ההרים (סוג של כבש גדול, לא מצוי בא"י) Argali or Mountain sheep — Ovis ammon — העירק מופיע בעברית ובאנגלית באותיות בלבד (ללא מספר) — DINAR واحد, ONE DINAR.

2 דינרים
מתכנת: דור-מתכתי — טבעת "כסף גרמני" מצופה נחושת, אסימון ניקל; קופר: 27 מ"מ; משקל: 8.4 גרם; עובי: 2.1 מ"מ; דופן: עגול, משונן-חלק לסירוגין.

צד הפנים: שני חתולי חולות (חתולי בר המצויים בערבה בלבד) — Felis margarita. העירק מופיע בערבית ובאנגלית באותיות בלבד (ללא מספר) — דינארן, TWO DINARS. בנוסף מעטן זה בהיקף הטבעה בציורים מסוגניים.

כאן לא תם הסיפור של 8 המטבעות של "מדינת פלשתין", הרשות הפלשתינית. הרי יחד עמי, תוהים אספנאים רבים מי עומדים מאחורי הנפקה זו, שכאורה מנוגדת להסכם ולㄣן בלתי-חוקית בעיליל. יש לציין כאן כי סוגיות מטבעות לא-ספנות בלבד, מהויה מעין שטח אפור לא-מוגדר. כולנו יודעים היטב כי — למורות היותם הילך חוקי במובן המילולי — הם אינם מטבעות למחוזר. מה גם, המטבעות נקובים בקיטש ודינר, כנהוג במלכת ירדן. מבט חתו על מטבעות ירדן מגלת כי גם לה יש ערכיים חריגים של $\frac{1}{2}$ ו-25 קירש, והנתונים הטכניים של חלק ממטבעות פלשתין דומים לאלה של מטבעות הממלכה האשמנית.

היום, המנפיק וגם המעצב של מטבעות פלשתין הינו אמריקני בשם ג'וזף לאנג — Joseph Lang, שותף בעסק נומיסטי בשם Stephen Album Rare Coins, השוכן גם בקיימברידג'. ג'וזף הנפיק את הסדרה בתוקוה כי הרשות הפלשתינית תתענין במטבעות אלה ואף תטלב מהם, ותעניק לדירה את חסותה הרשמית. הוא אף פנה לבכרי המינהל המוניטאי של הרשות, אך נכון למועד כתיבת מאמר זה טרם נענה לאנג לבקשתו.

המטבעות הוטבעו באורה"ב על ידי המטבעה הפרטית Osborne Coinage Company השוכנת בעיר סינסינאי שבמדינת אוהיו. סימן המטבעה הופיע על המטבע בצד הפנים של כל המטבעות הינו ר"ת של שם המעצב, מידוענו ג'וזף לאנג.

עם האוכל בא התיאבן!

חודשים מעטים לאחר הנפקת סט 8 המטבעות, התברר למידוענו ג'וזף כי מכירת הסדרות מתקדמת בהצלחה רבה (ואכן סטים רבים נמכרו ועדין נמכרים בעולם כולם, כולל ישראל), ולכן החליט להנפיק מטבע נוסף בערך 5 דינר, הפעם מכף טהור ובמהדרה מצומצמת מאוד, כאשר נושא המטבע הינו יונת השלום, צירור המפורסם של פאבלו פיקסו.

מפורט המטבע:

5 דינר

מתכלה: כ-999; قطر: 27 מ"מ; משקל: 7.77 גרם; דופן: עגול, מחורץ.

צד הפנים: "יונת השלום", צירור מאט פאבלו פיקסו, וחתימת האמן, הערך 5 דינר מופיע בערבית ובאנגלית. המילים שלום — סلام — PEACE מעתירות את החלק העליון של המטבע, וסימן המטבע JL הופיע בצד שמאל.

צד הגב: דומה ל-8 מטבעות ממתכת וgil, אך הפעם מופיעה המילה **nmudj** בגב המטבע בצד שמאל, והתרגום ESSAI בצד ימין. לא מובן מדוע מופיע כאן המילה בגרסת הזרפתית ולא באנגלית — ESSAY. שאר הפרטים זים לצד הגב של המטבעות ממתקצת רגילה.

כמויות הנפקה מירבניות: רגיל (BU) 100 יחידות בלבד; קשות (Proof) 750 יחידות.

לבסוף, טרם ענינו על השאלה: "כשא אמריתי או סתם פנטזיה?" כנהוג במחוזותינו אין תשובה ברורות לסוגיות סבוכות בהן מעורבים פוליטיקה, כבוד לאומי וגם אינטלקטואליים מסחריים פרטימיים. אם הרשות הפלשתינית תעשה מעשה ותעניק לסדרת 8 המטבעות זו את חסותה זו עניין רב; בישראל, בעולם העברי ובקהליליה הנומיסטטי כולה.

תוקם. אז יוצר להנפקה זו עניין רב; בישראל, בעולם העברי ובקהליליה הנומיסטטי כולה. אולם, אם תתנויר הרשות מהנפקה זו — או לא תתייחס אליה כלל — אז יישארו מטבעות פלשתין בגדר קורייז. סתם פנטזיה! ימים יגידו...

תודתי ליאול אנדרסון (joelscoins.com) וכן לג'וזף לאנג (מעצב ומນפיק המטבעות) עבור סיועם בליקוט מידע להכנת כתבה זו.